

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

*Kent Konseylerinin Bağımsızlığı ve Belediye Başkanları
İlkeler Sözleşmesi*

Independence and the Mayor of the City Council Compact

Dr. İhsan İKİZER
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
ihsanikizer@gmail.com

Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2, Page: 157-173
ISSN: 1305-7979

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Doç.Dr.Sema AY

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN

Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız İndexler / Indexes

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Marijan CINGULA (University of Zagreb)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Assoc.Prof.Dr.Mariah EHMKE (University of Wyoming)

Assoc.Prof.Dr.Ausra REPECKIENE (Kaunas University)

Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of Tg.Jiu)

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)

Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Murat GENÇ (Otago University)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Dergide yayımlanan yazılar- daki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayımlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilme- den kullanılamaz.

All the opinions wriVen in artic- les are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr.Marijan Cingula (University of Zagreb)
Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof.Dr.Erkan IŞIĞIÇOK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)
Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr.Mariah Ehmke (University of Wyoming)
Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University “ Constantin Brancusi ” of TgJiu)
Assoc.Prof.Dr.Ausra Repeckiene (Kaunas University)
Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Yrd.Doç..Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Dr.Murat GENÇ (Otago University)
Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

KENT KONSEYLERİNİN BAĞIMSIZLIĞI VE BELEDİYE BAŞKANLARI İLKELER SÖZLEŞMESİ

INDEPENDENCE AND THE MAYOR OF THE CITY COUNCIL COMPACT

Dr. İhsan İKİZER

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.

ihsanikizer@gmail.com

Özet:

Kent konseyleri; katılımcı yerel demokrasinin tesis edilmesi ve sağlıklı bir şekilde işlemesi amacıyla ihdas edilmiş, vatandaşların çoğunlukla sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla karar alma mekanizmalarına dâhil edilmesine imkân tanıyan yapılardır. Yerel Gündem 21 Programı'yla temelleri atılan kent konseyleri, istisnaları olmakla beraber, henüz arzu edilen düzeyde kentlerin yönetimine katılamamış, dolayısıyla yerel yönetim kaorasının içini dolduracak kadar etkili olamamıştır. Bu tablonun, Türkiye'de katılımcı demokrasi kültürünün yeterince gelişmemiş olması ve sivil toplumun genel itibarıyla kapasitesinin yeterli olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öte yandan, kent konseyleri ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerde çeşitli sorunların yaşandığı da aşikârdır. Kent konseylerine, hemşehrilerin vergileriyle vücut bulan belediye bütçesinden kaynak aktaran belediyeler, kent konseylerinin kendilerine yönelttikleri eleştirileri müsamaha ile karşılamadıkları görülmektedir. Başta Avrupa olmak üzere dünyanın pek çok yerinde kent konseylerine benzer yapılar başta yerel yönetimler olmak üzere kamu kurumları tarafından çeşitli fonlar yoluyla desteklenmektedir. Ancak, söz konusu yapılar, yerel yönetimler ve kamu kurumlarından gelen mali yardımların bağımsızlıklarına halel getirmemesi gayesiyle, mali yardım aldıkları yerel yönetimlerle "ilkeler sözleşmesi" imzalayabilmektedirler.

Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini etkileyen faktörlerin araştırıldığı ve Londra'nın Hackney Belediyesi'nin derinlemesine vaka olarak incelendiği çalışmamızda söz konusu ilkeler sözleşmesinin sivil toplum kuruluşlarının bağımsızlığının teminat altına alınmasında önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Benzer bir sözleşmenin, yerel yönetimler ve kent konseyleri arasındaki ilişkilerin tanımlanmasına ve kent konseylerinin kendilerine mali kaynak sağlayan kurumlardan bağımsız bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: kent konseyleri, bağımsızlık, ilkeler sözleşmesi, katılımcı yerel demokrasi

Abstract:

City councils are structures, which were founded to ensure participative local democracy and to function properly, allowing citizens to participate in decision-making mechanism mostly through civil society organisations. City councils, which were based on the program of "Local Agenda 21", could not participate in the administration of cities, and thus were not so efficient to realize the concept of local governance, though there are exceptions. It is thought that this situation stems from the fact that the culture of participative democracy did not develop sufficiently in Turkey and the capacity of the civil society is insufficient in general. On the other hand, it is evident that there are some problems in the relations between city councils and local authorities. It seems that, municipalities, which provide the city councils with the funds from the budget being formed with the taxes of the

citizens, do not welcome the critics that they receive from the city councils. In many countries, especially in Europe, organisations similar to the city councils in Turkey, are supported through various funds provided by statutory bodies, especially local authorities. However, the mentioned organisations can sign a “Compact” with the local authorities, from which they receive funds, in order not that their independence is undermined due to these financial funds.

In our research, in which we studied the factors that affect the cooperation between local authorities and civil society organisations, the Borough of Hackney in London was analysed as in-depth case study. It was seen that the mentioned “Compact” played an eminent role in ensuring the independence of the civil society organisations. It is supposed that a similar contract might contribute to defining the relations between local authorities and city councils and to the proper functioning of the city councils as independent from the statutory bodies from which they receive financial funds.

Key Words: *city councils, independence, Compact, participative local democracy*

1.GİRİŞ

Türkiye’de kent konseylerinin karşılaştığı sorunları anlamak ve çözüm önerisi sunmak için, sivil toplum kuruluşlarının durumuna göz atmak gerekir. İstanbul’da 1996 yılında gerçekleşen “BM Habitat Toplantıları”, dikkatleri Türkiye’deki STK’lar ve STK’larla işbirliğinin üzerine çekmesi bakımından önemlidir. 1999 yılında gerçekleşen ve yaklaşık olarak 20.000 insanın hayatına mal olan Marmara Depremi’nde, kurtarma ve yardım faaliyetlerinde neredeyse devletten daha hızlı ve etkin davranan STK’ların önemi gerçek manada anlaşılmıştı. Bu felaket, sosyal problemlerle baş ederken tamamen devlete bağlılığın yeterli olmayacağını ve güçlü STK’lara ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Türkiye’de STK’ların gelişimi açısından üçüncü aşama ise, Kopenhag Kriterleri sayesinde Türkiye’nin genelde demokratikleşmesine, özelde ise STK’lara daha fazla hak ve özgürlükler tanınmasına büyük katkı sağlayan AB katılım sürecidir (Bikmen ve Meydanoğlu, 2006:10).

Türkiye’de, özellikle bu yüzyılın başına kadar etkili olan devlet merkezli güç geleneği, istikrarsız demokratik şartlar, aşırı devlet kontrolü ve sert bürokratik merkeziyetçilik, sivil toplum kuruluşlarının (STK’lar) zayıf kalmasına yol açtığı bir gerçektir (Karaman ve Aras, 2000: 39). 2015 Bu faktörlerin zayıflamasına ya da diğer bir deyişle devlete ait alanın sivil toplum lehine daralmasına bağlı olarak STK’ların şu anki hallerine nazaran daha da gelişebileceği söylenebilir. Şubat itibariyle, nüfusu 78 milyonu bulan Türkiye’de 100.000’in üzerinde dernek ve beş bine yakın vakıf bulunmaktadır. Ancak, unutulmamalıdır ki, ağırlıklı olarak geçici amaçların gerçekleştirilmesi neticesinde feshedilen dernek sayısı 155.000’i bulmaktadır (dernekler.gov.tr). STK’ların kapasitesini ölçmek için kullanılan göstergeler arasında yer alan gelir, sayı ve personel bakımından yeterince iç açıcı değerlere sahip olmayan Türkiye’deki STK’lar, kamu kurumlarının karar alma mekanizmalarında etkili olamadığı gözlenmektedir.

Kamu kurumları ve STK’lar arasındaki işbirliğinde, STK’ları kamu kurumları nezdinde güçlü kılan savunuculuklarını üstlendikleri kesimlerle kurdukları sıkı bağ ve onların taleplerini iletmedeki kapasite ve kabiliyetleridir. Kamu kurumlarını, STK’ların

gözünde değerli kılan ise büyük mali gücü, geniş imkânları ve insan kaynaklarıdır (Westley ve Vredenburg, 1991; Stewart, 1998). Mevcut durumda, açıkçası, genelde kamu kurumları özelde ise yerel yönetimler, STK'ların toplumun farklı kesimleriyle yeterince güçlü bağlara sahip olmadığını ve bu kesimlerin hak ve menfaatlerini savunmada yetersiz kaldıklarını düşünebilmekteler. Bunun da ötesinde, yerel yönetimler, ihdas etmiş oldukları semt konakları, kadın koordinasyon merkezleri, engelliler merkezleri, gençlere ve çocuklara yönelik merkezler gibi resmi ya da gayri resmi birimler aracılığıyla toplumun farklı kesimlerine erişebildiklerini, dolayısıyla kapasiteleri zayıf olan STK'lara ihtiyaç duymadıklarını ifade edebilmekteler.

Türkiye'deki katılımcı yerel demokrasinin en önemli aracı olan kent konseyleri, STK'ların yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine dâhil olabileceği en uygun mecralar olarak da görülebilir. Ancak kent konseyleri, görev tanımına uygun bir şekilde işlevini yerine getiremediği kanaatiyle kurulduğu günden bu yana çeşitli açılardan eleştirilmektedir. En son 2009 yılında değiştirilen yönetmelikle, kent konseylerine son derece büyük görevler verilmiş; fakat bu görevleri gerçekleştirme noktasında gerekli araçlar ve teçhizat kent konseylerine sunulmamıştır.

Asli görevi, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde, şehrin sosyal, ekonomik ve kültürel yönden gelişimine katkı sağlamak olan kent konseyleri, bu ve buna benzer diğer görevlerini hakkıyla ifa edebilmesi; görüş, öneri ve eleştirilerini yerel yönetimlere iletebilmesi için evvela bağımsızlığa ihtiyaç duymaktadır. Bağımsızlık, kamu kurumları tarafından mali yönden desteklenen STK'lar ve özelde kent konseyleri için hayati derecede öneme sahip vazgeçilmez bir vasıftır. Mali yönden özerkliğe sahip olmayan kent konseyleri, birçok örnekte görüldüğü üzere, ağırlıklı olarak yerel yönetimlerin desteği ile faaliyetlerini sürdürmekte, bu durum ise bir şehrin önde gelen STK'ları bünyesinde barındıran kent konseylerinin bağımsızlığına zaman zaman hanel getirebilmektedir (Osborne, 2000). Bağımsızlığı teminat altına alınamamış bir kent konseyi, mali yönden bağımlı olduğu kurum ve kuruluşlara karşı yeterince eleştiri getirememekte, şehrin gelişimine ilişkin olarak

hazırlanan planların yapım, uygulama ve izleme süreçlerinde bağımsız bir duruş sergileyememektedir. Bu makalede, Londra’da sivil toplum kuruluşları (STK) ve kamu kurum ve kuruluşları arasındaki ilişkilerde STK’ların bağımsızlığını teminat altına alan “Belediye Başkanları İlkeler Sözleşmesi” incelenerek kent konseyleri için örnek alınabilecek bir model olup olmadığı irdelenecektir.

2.COMPACT: BELEDİYE BAŞKANLARI İLKELER SÖZLEŞMESİ

1996 yılında İngiliz akademisyen Prof. Nicholas Deakin’in başkanlığında oluşturulan komisyonunun Britanya’daki STK’ların geleceğini incelediği ve kamuoyunda Deakin Raporu olarak da bilinen “Geleceği Birlikte İnşa” adlı raporda “hükümet ve STK’lar arasında yeni bir çerçeve”ye ihtiyaç duyulduğu ve bu ilişkilerin disipline edilmesi gerektiği bildirilmişti (Levitt, 2012:135.) Bundan bir yıl sonra, Blair’in kabinesinin kurulmasıyla beraber, son derece vahim bir sorun olan sosyal dışlanma meselesinin çözümü için STK’larla işbirliği tesis edilmesine karar verilmişti (Kendall, 2000:1). Hükümet ve STK’lar arasındaki ilişkileri incelemek üzere her iki tarafın temsilcilerinden müteşekkil bir çalışma grubu tesis edilmişti (Annual Report [Yıllık Rapor], 1998). Görüşmeler neticesinde “milletin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi hayatına katkı sağlaması” düşüncesiyle hükümet ve STK’lar arasında *Compact* adında bir ilkeler sözleşmesi imzalandı. Sözleşmenin uygulama yönergesini hazırlamak amacıyla her iki sektörden temsilcilerin oluşturduğu alt çalışma grupları kurulmuş ve 2000 yılında yayınlanmıştır (Osborne ve McLaughlin, 2002:55). Sözleşmeyi ihdas eden ihtisas grubu, hukuki bağlayıcılıktan yoksunluğu dengelemek amacıyla “Hesap Verebilirlik ve Şeffaflık Rehberi” adı altında bir eki de sözleşmeye ilave etmiş ve muhtemel uyuşmazlıkları çözmek üzere bir komite kurulmasını kararlaştırmıştır. Söz konusu ek, iç şikâyet prosedürlerini ve kamu denetçisi işlevini de içermektedir (opengovguide.com).

Sözleşme, paylaşılan değerler, ilkeler ve taahhütlere uygun olarak her iki tarafın nasıl çalışması gerektiğine dair çerçeveyi çizmektedir. Sözleşmeyi önemli ve değerli kılan hususlardan biri, hazırlık aşamasında 25.000 STK ile konsültasyon gerçekleştirilmesidir. Britanya'daki STK'ların yaklaşık olarak %70'inin yerel düzeyde faaliyetlerini sürdürmesi nedeniyle yerel yönetimler de kendi sözleşmelerini imzalamışlardır. 2002 yılına gelindiğinde ise İngiltere'deki bütün önde gelen yerel yönetimler kendi sözleşmelerini imza altına almışlardır (Osborne ve McLaughlin, 2002:55). Britanya'yı teşkil eden diğer ülkeler (İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda) kendi sözleşmelerini hazırlamış ve kamu kurumları ile STK'lar arasındaki ilişkileri düzenlemişlerdir (compactvoice.org, 2015).

Kendi alanında Avrupa'da ilk olan bu sözleşmeyi önemli kılan hususlardan biri de hükümetin ve yerel yönetimlerin ilk defa STK'larla eşit seviyede bir araya gelip açık bir şekilde STK'ların bağımsızlığını ve politika yapımının ilk aşamalarına katılımını vurgulamasıdır. Hükümet tarafından yayınlanan "Konsültasyon Yönergesi" ve "Birlikte Daha İyi: STK'larla Konsültasyonu Geliştirme" genelgeleri, STK'ların politika oluşturma ve karar alma mekanizmalarına nasıl dâhil edileceklerini açıklamaları bakımından dikkate değerdir (www.gov.uk,2015). Görüleceği üzere, sadece konsültasyon yapmanın gerekliliği vurgulanmamakta, bunun hangi şartlarda ve hangi araçlarla gerçekleşeceği de ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Sözleşme'de yer alan temel ilkeler şu şekildedir:

- Mali ya da diğer herhangi bir türden ilişkilerine bakılmaksızın STK'ların bağımsızlığını korumak için çaba sarf edilmeli ve bağımsızlıklarına saygı duyulmalıdır.
- Sağlıklı bir toplumsal ve gönüllü sektör (STK'lar) demokratik toplumun bir parçasıdır.
- STK'larla birlikte çalışmak toplum için daha iyi politikalar, hizmetler ve çıktılar sağlayabilmektedir.
- Ortaklık, açıklık ve bütünlük temelinde güçlü ilişkileri gerektirmektedir.

- Kamu kurumları STK'ların kamu kaynaklarına erişimlerine kolaylık sağlayacaklardır.
- Hükümet, STK'ların müspet çıktılar sağlayabilmesi için STK'ların kapasitelerinin artırılmasına destek olmanın gerekliliğini tanımaktadır.
- STK'lar şeffaflık ilkesine bağlı kalarak kaynaklarını ve savunuculuğunu yaptıkları grupları açıklarlar (Compact, www.gov.uk, 2015).

Temel ilkelerin yanı sıra, sözleşmede beş farklı başlık altında çeşitli taahhütler taraflara yüklenmektedir. Bu alanlar şu şekildedir:

- Güçlü, çeşitli ve bağımsız bir sivil toplum
- Politika, program ve kamu hizmetlerinin etkili ve şeffaf bir şekilde tasarlanması ve geliştirilmesi
- İhtiyaçlara cevap veren yüksek kaliteli programlar ve hizmetler
- Program ve hizmetlerdeki değişimi yönetmede net uygulamalar
- Eşit ve adil bir toplum (Compact, www.gov.uk, 2015).

Sözleşmede dikkati çeken hususlardan bir tanesi de kamu kurumlarının gerçekleştirdikleri konsültasyonda STK'lara en az 12 hafta süre tanınmaları ve STK'ların da temsil ettikleri grupları harekete geçirerek onlardan aldıkları öneri ve görüşleri zamanında konsültasyonu yapan kuruma iletmeleri gerekliliğidir. Bu noktada, Türkiye'de yerel yönetimlerin yeterince konsültasyonda bulunmadıkları, buldukları durumlarda ise kent konseylerinin, ilgili grupların görüş ve önerilerini toplayarak ilemedikleri gözlenmektedir. Yalova'da 24 – 26 Ekim 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen Kent Konseyleri Birliği toplantısına katılan kent konseyleri temsilcileri, belediye meclislerine çok az sayıda öneri sunduklarını ifade etmişlerdir (6. Türkiye Kent Konseyleri Buluşması Raporu, 2014:13). Temsil edildiği iddia edilen grupların görüşlerinin uygun araçlarla alınmayarak belediyeye iletilmemesi, kapasite eksikliğinden (az sayıda nitelikli tam ya da yarı zamanlı personel ve mali yetersizlik) kaynaklandığı gibi kent konseylerinin yeterince bağımsız olmamasından da kaynaklandığı söylenebilir. Zira mali yönden bağlı olduğu kurumun plan ve eylemlerine karşı eleştiri getirmek, mali kaynakların eksileceği ya da tamamen kesileceği endişesiyle,

mümkün olmayabilmektedir. Böyle bir durumda ise, kent konseylerinin asli görevi olan, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine dayalı şehrin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sunma işlevi gerçekleşmemektedir. STK'lar ve özelde kent konseyleri, temsil ettikleri grupların görüş ve önerilerini iletirken, mali yönden bağımlı oldukları belediyeleri eleştirmekten kaçınarak oto sansür uygulamaları, sivillik ve bağımsızlıkla telif edilemez.

Kent konseyleri ve yerel yönetimler arasında ideal bir işbirliği ve ortaklıktan bahsedebilmek için, belediye yönetimi kent konseylerine olan bakışını yeniden gözden geçirmeli ve muhatabının kanunla kurulmuş, yönetmelikle işleyişi düzenlenmiş, kendisiyle eşit düzlemde bulunan yasal ve meşru bir yapı olduğunu hatırdan çıkarmamalıdır. Öte yandan, kent konseylerine belediyeden aktarılan ödeneğin kaynağının da halktan elde edilen vergiler olduğu ve sadece aracı konumunda bulunduğu kaynak aktarımından ötürü kent konseylerinden herhangi bir haksız beklenti içine girmemesi gerektiği aşikârdır. Bu minvalde, her iki taraf arasındaki işbirliğini ve ilişkileri düzenlemek amacıyla, kent konseylerinin görev tanımının ilgili belediye tarafından da tanındığı, bağımsızlıklarının taahhüt altına alındığı bir sözleşme imzalanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Kamuoyunun bu türden bir sözleşmeden ve bu sözleşmedeki taahhütlerin uygulanmasında yaşanabilecek muhtemel aksaklıklardan, başta yerel ve sosyal medya olmak üzere, çeşitli araçlarla haberdar edilmesinin, sözleşmenin başarısını artırmakta katkısı olabilir.

Yerel yönetimler ve kent konseyleri arasında uzun süreli ve kurumsallaşmış bir ortaklık ve işbirliği ilişkisi için kent konseyleri erken bir aşamadan itibaren karar alma mekanizmasına dâhil edilmelidir. Öte yandan, kent konseyleri de danışılan konularda, bileşenlerinin görüş ve önerilerini alarak, zamanında cevabını belediye yönetimine ve kamuoyuna şeffaflık ilkesine riayet ederek iletmelidir. Belediye yönetimi, kent konseylerinden gelen reaktif ya da proaktif görüşleri dikkate alması beklenmekle birlikte harfiyen yerine getirmekle mükellef değildir. Bu noktada, belediye meclis üyeleri, konsültasyona sadece belli kesimlerin hak ve menfaatlerini temsil eden STK'ların katılabildiğini, hâlbuki yönetimin bütün kesimleri dikkate alarak karar vermesi gerektiğini

belirtmektedir. Bunun yanı sıra, siyaseten hesap verebilir ve sorumlu olan tarafın belediye meclis üyeleri olduğu, STK'lara danışılmasının birlikte karar alma anlamına gelmediğini vurgulanmaktadır (İkizer, 2013:164). Belediye yönetimi gerçekleştirdiği konsültasyonda aldığı talep, öneri ve görüşleri şeffaflık ilkesi çerçevesinde kamuoyuna duyurmalı; bunların alınan nihai karar üzerinde etkili olmaması halinde ise bunun gerekçesi izah edilmelidir. Aksi takdirde, konsültasyonların, önceden alınan kararların üzerinde hiç bir tesiri bulunmayan halkla ilişkiler stratejisinin bir parçası olarak algılanması kaçınılmazdır.

3.COMPACT'IN UYGULANDIĞI BİR BELEDİYE: HACKNEY

Nüfusu yaklaşık olarak 240.000 olan Hackney, Londra'nın 32 ilçe belediyesinden biridir ve diğer tüm ilçelerde olduğu gibi farklı sektörlerden STK'ların ve kamu kurumu temsilcilerinin bir araya getirildiği "Yerel Stratejik Ortaklığı" kurulmuştur. İşlevi bakımından "Kent Konseyleri"nin muadili olarak nitelendirilebileceğimiz ve tüzel kişiliği haiz olmayan "Yerel Stratejik Ortaklığı", 2000 yılında İngiliz Hükümeti'nin çıkardığı bir kanunla, STK'ların yerelde karar alma mekanizmalarına dâhil olabilecekleri bir yapı olarak kurulmuştur (legislation.gov.uk, 2015). Bu yapıyı Avrupa'daki diğer benzer ortaklıklardan ya da işbirliği kurullarından ayıran husus ise, belediyeler tarafından kurulmaması halinde çeşitli mali kaynaklardan mahrumiyete yol açmasıdır. Merkezi hükümetten alınabilecek fonların ön şartı olan "Yerel Stratejik Ortaklık" 2001 yılında "Hackney Takımı" adı altında kurulmuş ve şu beş kuruldan oluşmuştur: "Daha İyi Evler; Çocuklar ve Genç İnsanlar; Ekonomik Kalkınma; Daha Güvenli ve Daha Temiz; Sağlıklı ve Sürdürülebilir Çevre." Her bir kurulda ilgili STK'ların ve kamu kurumlarının temsilcileri (Belediye Meclisi, Emniyet, Sağlık, Konut İdaresi, Kentsel Dönüşüm, Eğitim ve İş Dünyası) yer almakta ve kurul başkanları da "Hackney Takımı" yönetim kuruluna katılmaktadır (teamhackney.org, 2015).

Londra'daki diğer ilçe belediyeleri gibi Hackney'de de Belediye ve STK'lar arasında, 2008 yılında oluşturulan ve her iki taraftan temsilcilerin katıldığı bir çalıştayda hazırlanan

Compact imzalanmıştır. Sözleşme; takdim, amaç ve temel ilkeler, politika geliştirme ve ortaklığın işlemesi, mali destek, kamuya ait mekânların kullanımı, gönüllülük ve son olarak uygulama bölümlerinden oluşmaktadır. Temel ilkeleri; bencil olmamak, objektiflik, bütünlük, hesap verebilirlik, açıklık, dürüstlük ve liderlik olan sözleşme belediye ve STK'lar arasındaki işbirliğinin verimli ve etkili bir şekilde sürdürülmesini amaçlamaktadır. Sözleşme dâhilinde taraflarca imza altına alınan taahhütlerin yerine getirilmesi ve zikredilen ilkelere riayet edilmesi hususlarını incelemek, takip etmek ve muhtemel anlaşmazlıkları soruşturmak üzere belediye ve STK temsilcilerinden müteşekkil bir "uygulama komitesi" ihdas edilmiştir.

Sözleşmede STK'ların bağımsızlığı şu ifadelerle vurgulanmaktadır: "STK'ların bağımsızlığına değer verilmeli, korunmalı ve desteklenmelidir. STK'lar, hitap ettikleri ve temsil ettikleri insanlara karşı sorumludurlar. STK'lar, devletin müdahalesi olmaksızın, kanunlar çerçevesinde, kendi hedeflerini gerçekleştirme doğrultusunda çalışmalarını sürdürürler (Hackney Compact, 2015:11)." STK'ların bağımsızlığının korunmasına ilişkin sözleşmede altı çizilen hususlar ise şunlardır: "Kamu kurumları STK'ları dinlemeleri ve onlarla birlikte ortaklık halinde çalışmalarına rağmen nihai kararları alma noktasında resmi sorumluluğa sahiptir. STK'lar, alınan kararları uygun görmeseler dahi, kamu kurumlarının karar alma hakkına saygı duyarlar (Hackney Compact, 2015:11)."

Sözleşmede, belediye ve diğer kamu kurumlarının taahhütlerinden öne çıkanlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Konsültasyon için STK'lara 12 haftalık süre tanımak,
- Mali destek ilişkileri ne olursa olsun, STK'ların kanunlar çerçevesinde faaliyetlerini sürdürme hakkına saygı göstermek,
- STK temsilcilerine, STK'lara hibe sağlayan komisyonlarda yer vermek,
- Açık, basit ve adil bir hibe dağıtım sürecini idare etmek,
- Kamuya ait mekânların şeffaf, adil ve hesap verebilir bir şekilde STK'lara tahsis edilmesini sağlamak.

STK'ların taahhütleri ise şu şekildedir:

- Yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamu kurumları ile yapıcı ortaklık içinde çalışmak,
- Hibe sağlayan kurumların talep ettiği makul raporlama ve hesap verebilirlik yükümlülüklerini karşılamak ve çıktılarının temin edilememesi halinde mali desteğin geri çekileceğini kabul etmek,
- Kamu kurumları tarafından tahsis edilen mekânların diğer STK'larla paylaşılması hususunda istekli olmak.

Taahhütler arasında, dikkati çeken hususlardan biri de, mali destek sağlayan kurumun, STK'ların kanunlar çerçevesinde dilediği şekilde faaliyetlerini sürdürmesine saygı göstermesi gerektiğinin vurgulanmasıdır. Diğer bir deyişle, mali destek gören STK'lar, yine taahhütler arasında yer alan "yapıcı ortaklık" ilkesine bağlı olarak, mali destek sağlayan kurumun faaliyetlerini eleştirebilir ve kamu yararına olmak kaydıyla kamu kurumunun kimi adımları karşısında kampanya düzenleyebilir. Zira STK'ların asli görevi savunuculuğunu üstlendikleri toplum kesimlerinin haklarını ve menfaatlerini, kamu kurumlarının politikalarıyla uyuşmasa dahi, savunmaktır. Kent konseylerinin bileşenleri arasında yer alan STK'lar, yanlış gördükleri belediyelerin politikalarını ve faaliyetlerini eleştirmekten, mali desteğin kesilmesi endişesiyle, imtina edebilmektedir. Bu noktada, hem belediye yönetiminin hem de kamuoyunun, mali desteklerin STK'ların bağımsızlığa hanel getirmemesi gerektiği konusunda farkındalıklarının artırılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

4.SONUÇ

Sözleşme, hukuken bağlayıcı bir metin olmamakla beraber taraflarca imza altına alınan taahhütler hususunda meşru bir beklentinin temelini oluşturmaktadır. Hukuki sonuçlar doğurmayan bir sözleşmenin STK'lar ile kamu kurumları arasındaki ilişkileri ne derece

düzenleyebileceği, STK'ların haklarının ve bağımsızlığının korunmasını ne kadar temin edebileceği sorgulanabilir. Londra'nın Hackney ilçesinde görüştüğümüz STK temsilcileri de, *Compact*'ın bağımsızlıklarını tamamen sağlayamadığını bildirmişlerdir. Fakat yine de bu sözleşme, STK'ların bağımsızlığı hususunda hükümette ve yerel yönetimlerde bir hassasiyetin ve siyasi iradenin varlığını göstermesi ve kısmen dahi olsa bağımsızlığı temin etmesi bakımından önemlidir. Hiç şüphesiz, sözleşmenin uygulanmasının, ülkedeki demokratik kültür, hukukun üstünlüğüne duyulan saygı ve *Pacta Sunt Servanda* (ahde vefa) anlayışı ile doğrudan bir ilişkisi vardır. Mesela, İngiltere'de uygulanmaya başlayan Compact, Budapeşte Belediyesi tarafından da model olarak alınmış; fakat STK'ların bu sözleşmeyle fazlasıyla güçleneceği endişesiyle sözleşmenin geçerlilik süresi kısa sürmüştür (İkizer, 2013:239).

İngiltere'de STK'ların politika yapma ve karar alma mekanizmalarına dâhil edilmeleri, sadece hükümet ve yerel yönetimler tarafından alınan bir takım tedbirlerle izah edilemez. Yine aynı şekilde, benzer tedbirlerin farklı bağlamları bulunan ülkelerde alınmasıyla arzu edilen sonuçlar elde edilemeyebilir. Politika süreçlerine insanların aktif bir şekilde dâhil oldukları ya da edildikleri; demokrasi, dayanışma ve katılımı önemseyen toplumlarda demokrasinin daha iyi çalıştığını bilinmektedir (Putnam, 1993:10). Ancak, bunun tam tersinin de geçerli olduğu, uygun demokratik şartların, sivil toplumun gelişimine ve karar alma mekanizmalarına dâhil olmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, her iki faktörün birbirinin gelişimini destekleyen ve güçlendiren bir 'doğurgan daire' oluşturduğu ve İngiltere'deki demokratik iklimin STK'ların gelişmesinde rol oynadığı söylenebilir.

Kent konseylerinin neredeyse tamamı mali yönden belediyeler tarafından desteklenmekte ve söz konusu mali bağımlılık STK'ların çalışmalarındaki bağımsızlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Kent konseylerinin bağımsızlığının tanınması, korunması ve desteklenmesi amacıyla belediyelerle bu türden bir sözleşmenin imzalanmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Öte yandan, kent konseyleri ve STK'ların tavsiye niteliğinde kararlar alabileceği, nihai karar alma yetki ve sorumluluğun belediyelere ait olduğu

unutulmamalıdır. Son olarak, ülkedeki demokratik iklimin gelişmesi ile beraber çok seslilik, çok aktörlük, katılımcılık, hesap verebilirlik, şeffaflık, işbirliği ve ortaklık gibi kavramların belediye yönetimlerinde kendilerine daha fazla yer bulacağı ve buna bağlı olarak da STK'ların ve dolayısıyla da kent konseylerinin güçlenerek kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- BİKMEN F. ve MEYDANOĞLU (2006) "Civil Society in Turkey: An Era of Transition" [Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Geçiş Dönemi], Civicus Civil Society Index, Country Report for Turkey, [Civicus Sivil Toplum Endeksi, Türkiye Ülke Raporu], **Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı Web Sitesi**, <http://www.tusev.org.tr/en/research-publications/online-publications/civil-society-in-turkey-an-era-of-transition-civicus-civil-society-index-country-report-for-turkey> (Erişim Tarihi: 03.03.2015)
- İKİZER, İhsan, (2013) "Sosyal İçerme ve Yerel Yönetimler: AB Sosyal İçerme İlkelerinin Avrupa'daki Yerel Yönetimler tarafından Uygulanmasının İncelenmesi", **Basılmamış Doktora Tezi**, KU Leuven Üniversitesi.
- KARAMAN, M. L. ve ARAS, B. (2000) "The Crisis of Civil Society in Turkey", **Journal of Economic and Social Research**, 2(2) : 39-58.
- KENDALL, Jeremy (2000) "Civil Society Working Paper 2: The mainstreaming of the third sector into public policy in England in the late 1990s: Whys and Wherefore, London School of Economics", <http://eprints.lse.ac.uk/29028/1/cswp2.pdf> (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- LEVITT, Tom (2012) *Partners for Good: Business, Government and the Third Sector*, Surrey: Gower.
- OSBORNE, Stephen, (2000) "Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective", London: Routledge.
- OSBORNE, Stephen ve McLaughlin, Ken (2002) "Trends and Issues in the Implementation of Local "Voluntary Sector Compacts" in England", *Public Money & Management*, January- March, pp: 55-63.

- PUTNAM, Robert (1993) "The Prosperous Community: Social Capital and Public Life", The American Prospect, no. 13 (Spring) <http://xroads.virginia.edu/~HYPER/DETOC/assoc/13putn.html> (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- British Government Code of Practice on Consultation https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/100807/file47158.pdf (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- British Government Compact https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/214617/the_compact.pdf (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- British Local Government Act, 2000, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/22/contents> (Erişim Tarihi: 20.02.2015)
- 'Building Real Partnership, Compact Between Government and the Voluntary and Community Sector in Northern Ireland' Department of Health and Social Services, Belfast, 1998. <http://www.grant-tracker.org/?q=knowledgebase/thecompact-building-real-partnership> (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- Hackney Compact (2015) http://www.teamhackney.org/pj36370_hackneycompactfinal.pdf (Erişim Tarihi: 23.02.2015)
- Hackney Takımı, <http://www.teamhackney.org/aboutus>, (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- Home Office Annual Report 1998/9 Compact Voice resmi internet sayfası, <http://www.compactvoice.org.uk/cv-says/does-national-compact-apply-scotland-wales-and-northern-ireland> (Erişim Tarihi: 18.02.2015)
- Open Government Guide, <http://www.opengovguide.com/country-examples/the-uk-government-has-a-longstanding-compact-with-the-voluntary-sector/> (Erişim Tarihi: 17.02.2015)
- Scottish Compact, <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2004/02/18723/31451> (Erişim Tarihi: 17.02.2015)
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, <http://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/derneksayilari.aspx> (Erişim Tarihi: 17.02.2015)
- Türkiye Kent Konseyleri Buluşması Raporu, (2014), <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/dokuman/6-kent-konseyleri-raporu.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.02.2015)

